

Råd till båtklubbar avseende plan för avfallshantering enligt TSFS 2023:12

Svenska Båtunionen

**Råd till båtklubbar avseende plan
för avfallshantering enligt TSFS 2023:12**

© 2023, Svenska Båtunionen.

Mallen får användas fritt av båtklubbar anslutna till
regionala båtförbund inom Svenska Båtunionen.

Övrig användning eller mångfaldigande helt eller delvis får
endast ske efter inhämtande av skriftligt
tillstånd från Svenska Båtunionen.

Omslagsbild: Roland Brinkberg.

Text: Peter Karlsson, Carl Rönnow, Erika Lilja,
Jimmy Dominius och Hans Johansson.

Bilder inlaga: Roland Brinkberg, Lars Afzelius, Lars-Åke Redéen,
Lotta Rosenberg Karlen, Sweboat, Davie Bicker.

Layout & original: Ejheden & Ejheden Produktion AB.

Råd till båtklubbar avseende plan för avfallshantering enligt TSFS 2023:12

Båtklubbar måste få sina avfallsplaner godkända av kommunen före 31 december 2023. Det är en av nyheterna i de regler om avfallsmottagning som gäller sedan 1 maj 2023. Här nedan förklarar vi vad som gäller.

Bakgrund

Sedan den 1 maj 2023 gäller nya regler och krav för mottagning och hantering av avfall från fritidsbåtar i hamnar. Reglerna innebär att kraven på avfallsmottagning skärps och ansvaret för tillsyn flyttas över till kommunen.

Regelverket avser hamnen och till hamnen närliggande område, men inte eventuell varvsverksamhet.

Regelverket innebär i korthet:

Att alla platser/bryggor som definieras som hamnar ska före den 31 december 2023 ha en avfallshanteringsplan för hamnen som är godkänd av kommunens tillsynsenhet.

Båtklubben ska, om så anses behövas, även tillhandahålla eller anvisa mottagningsanordningar för hushållsavfall och dess olika fraktioner, farligt avfall samt toalettavfall för de som nyttjar hamnen.

De mottagningsanordningar som finns ska vara tillräckligt dimensionerade och om de går sönder repareras omgående.

Reglerna innehåller också krav på att information om hur avfall ska hanteras finns tillgänglig för de som använder hamnen.

Nytt är att en hamn får ta ut en separat avgift för toalettömning för att bidra till driftskostnader och underhåll.

Syftet med reglerna är att säkerställa att fritidsbåtshamnar inte är en källa för marint skräp eller utsläpp av farliga ämnen. Troligen innebär det förändrade regelverket att det i många hamnar kommer att krävas nya mottagningsanordningar, såsom kärl för avfall eller anläggningar för toalettömning. Det innebär att båtklubbens administration och kostnader för avfallshantering och tillsyn kan komma att öka väsentligt.

Svenska Båtunionens ståndpunkt är att hamnar som idag har fungerande avfallshantering inte ska behöva ändra nuvarande rutiner ifall de kan beskrivas på ett tillfredsställande sätt i avfallshanteringsplanen.

Svenska Båtunionen anser också att mottagningsanordningar på platser där sophämtning inte sker, till exempel klubbholmar, inte ska krävas. Detta ska kunna lösas av besökarna och beskrivas i avfallshanteringsplanen och i information till hamnens användare.

Undantag för vissa hamnar

En hamn definieras som en plats som iordninggjorts för att ha plats för och ta ut en avgift för fler än 25 båtar – oavsett antalet bryggor. Det är den som tar ut en avgift för hamnen som ska ta fram och ansvarar för att avfallshanteringsplanen är godkänd av kommunens tillsynsenhet.

Anser båtklubben att den utgör ett undantag i enlighet med nedan, bör båtklubben kontakta kommunens tillsynsenhet.

I reglerna anges en rad undantag från kraven på mottagningsanordningar.

Dessa är:

1. på en plats som normalt endast används av och har utrymme för högst 25 fritidsbåtar,
2. vid en brygga eller annan anordning som normalt endast används av fritidsbåtar för transport till och från bostäder där avfallet kan antas bli omhändertaget,
3. vid en brygga eller annan anordning för fritidsbåtar som ligger i direkt anslutning till ett bostadsområde och som normalt endast används av boende i området och deras besökare, om det kan antas att avfallet omhändertas i bostadsområdet,
4. vid en brygga eller annan anordning i anslutning till en restaurang, affär, nöjesfält, turistattraktion eller annan liknande inrättning och som normalt endast används för att besöka eller uträtta ärenden hos inrättningen,
5. i en naturhamn,
6. vid en brygga eller annan anordning som endast används i inrikestrafik för mycket kort tilläggning för att hämta och lämna i första hand passagerare,
7. i ett vägfärjeläge, eller
8. vid en brygga som används tillfälligt vid slussning eller broöppning.

Symbol för tömningspumpanläggningar.

Att definiera hamnen

De allra flesta av Svenska Båtunionens medlemsklubbars hemmahamnar torde omfattas av regelverket. Kravet på avfallshanteringsplan och miljöplan är på många platser inget nytt utan ingår redan i kommunernas tillsyn enligt miljöbalken. Skillnaden är att planen nu ska godkännas av kommunen. Svenska Båtunionen rekommenderar alla båtklubbar att ha en nära dialog med tillsynsenheten i sin kommun.

Det finns skrivningar i regelverket som måste tas i beaktande vid framtagandet av planen som avser det fall då båtklubbens hamn används av fiskefartyg och fartyg större än 300 bruttoregister-ton. Då är kraven högre och det finns fler regelverk som styr.

Naturhamn.

Inventering av hamnen

Inventera hamnens båtbestånd, storlek, typ och antalet båtar som bedöms ha toalett ombord. Har hamnen gästhamnsverksamhet bör den bedömas separat utifrån antalet gästande båtar, liggtid och behov av avfallsavlämning.

Bedöma behovet av avfallsmottagning

Svenska Båtunionen anser att, om det idag finns fungerande rutiner för avfallshantering utan särskilda mottagningsanordningar ska verksamheten kunna fortsätta på samma sätt under förutsättning att det anges i avfallshanteringsplanen och att informationsspridningen till nya medlemmar och eventuella gästande båtar säkerställs.

Beslut om eventuella nya mottagningsanordningar bör i dessa fall fattas av båtklubbens styrelse eller årsmöte och ses som utökad medlemservice.

Behovet av anordningar för avfallsmottagning kan bedömas utifrån flera olika faktorer där främst båtarnas användningssätt och avstånd till ägarens bostad bör vara det som styr kraven.

Miljöstation för farligt avfall.

Behållare för hushållsavfall.

Mottagning av hushållsavfall

Används båtarna huvudsakligen för dagsturer och de flesta medlemmar bor i närområdet är behovet av mottagningsanordningar mindre än om hamnen används av båtar som används för längre övernattningsfärder och ligger långt ifrån bostaden. I så fall är det rimligt att mottagningsanordningar inte behövs och att medlemmarna får ta hem sitt avfall och slänga det i hushållens avfallsmottagning. Svenska Båtunionen anser att detta förhållningssätt ligger väl i linje med undantagens punkt 2 och 3.

Om hamnen ligger längre från medlemmarnas bostad och har fler större båtar (fler än 25 st.) avsedda för övernattnig kan det vara rimligt att båtklubben tillhandahåller mottagningsanordningar för hushållsavfall under båtsäsongen och i överensstämmelse med kommunens regler för hushållsavfall. I vissa fall kan detta innebära att båtklubben måste uppföra till exempel byggnader för förvaring av avfallskärl. Byggnaderna kan komma att behöva bygglov och dispens för strandskydd.

Mottagning av farligt avfall

Farligt avfall, såsom oljefilter, vätskor eller spillolja, uppstår normalt då båten är upptagen på land och således är behovet av mottagningsanordningar för farligt avfall som uppkommer i hamnen i de flesta fall begränsat eller obefintligt. Om båtklubbens varv ligger i närheten av hamnen är det rimligt att medlemmar med behov av att lämna farligt avfall hänvisas till varvets miljöstation för farligt avfall. I det fall en kommunal återvinningscentral finns i nära anslutning till båtklubben, eller längs vägen till eller från båtklubben, är det rimligt att medlemmarna i avfallshanteringsplanen hänvisas dit.

Mottagning av toalettavfall

Svenska Båtunionens ståndpunkt är att antalet båtar som har behov av toalettömning ska överstiga 25 båtar för att krav på mottagningsanordning för toalettavfall ska kunna ställas på en hamn. Toalettavfall uppstår då båten brukas, det vill säga i övervägande fall på andra ställen än i hamnen. Om det finns tillgång till allmän toatömningsstation på väg in till hamnen eller i nära anslutning till färdvägen till hamnen är det rimligt att båtklubbens medlemmar hänvisas dit och att det då inte föreligger behov av toatömningsstation i hamnen.

Om det finns en toatömningsstation i hamnen ska placering och egenskaper anges i avfallshanteringsplanen.

Det finns möjlighet för flera klubbar i området att dela mottagningsanläggningar. I de fall båtklubben hänvisar till extern toatömningsstation bör skriftligt avtal mellan upplåtaren och båtklubben upprättas som reglerar villkor och eventuella kostnader.

Tömningspumpanläggning.

Båtklubbsholmar

Båtklubbsholmar med iordningställd hamn med fler än 25 platser kan i vissa kommuner komma att omfattas av kraven på avfallshanteringsplan och mottagningsanordningar. Svenska Båtunionen rekommenderar att båtklubbar som idag inte har anordningar för avfallsmottagning på klubbholmar, i sina instruktioner till besökare och i avfallshanteringsplanen ange hur och var avfall kan lämnas. Om klubbholmen saknar landtoaletter och besöks av många båtar med toalett ombord kan det vara relevant att införa tidsbegränsningar för hur länge båtar får ligga kvar i hamnen för att minska behovet av toatömningsstation. I informationen i hamnen och i avfallshanteringsplanen bör närmaste plats att lämna hushållsavfall, farligt avfall och toalettavfall anges.

I det fall båtklubbsholmen endast tillhåller enklare förtöjning eller förtöjning sker under naturhamnsliknande former, anser Svenska Båtunionen att klubbholmens hamn ska undantas krav på avfallshanteringsplan och krav på mottagningsanordningar med hänvisning undantagens punkt 5.

Vinterplatser i hamnen

Svenska Båtunionen bedömer att behovet av avfallsmottagning från vinterliggande båtar är ringa och att det inte kan krävas avfallsmottagning i hamnen vintertid.

I avfallshanteringsplanen och i informationen till vinterliggande medlemmar ska det anges anvisningar för hur eventuellt avfall ska hanteras.

Gästhamnsverksamhet

Om det i båtklubbens hamn huvudsakligen förtöjs båtar som inte har behov av toatömning eller andra anordningar för avfallsmottagning, kan gästhamnsverksamhet innebära att det kan komma att krävas mottagningsanordning av tillsynsmyndigheten. Eventuell gästhamnsverksamhet och dess påverkan på avfallshanteringsplanen bör tas i beaktande vid inventering av mottagningsbehovet.

Informera medlemmar och gästande båtar

I regelverket finns det krav på information om avfallshantering till hamnens användare och gästande båtar. Av informationen ska framgå hur avfall ska hanteras och var det ska lämnas.

En karta ska visa var eventuella mottagningsanordningar är placerade. Lämpligtvis placeras informationen om avfallshantering på bryggor och på informationstavla vid hamnen samt finns tillgänglig via digitala medier med till exempel en QR-kod.

Båtklubben ska fortlöpande gå igenom avfallshanteringsplanen i samråd med användarna.

I båtklubben kan detta ske i samband med årsmöte eller annat medlemsmöte. Planen ska genomgå revision vart femte år.

<https://batunionen.se/miljo/batmiljo-for-batklubbar/mottagning-och-hantering-av-avfall-avfallshanteringsplan/>

Upprätta en avfallshanteringsplan

Mall för avfallshanteringsplan finns att ladda ner här. Observera att just din kommun kan begära in uppgifter utöver det som framgår av mallen.

Egenkontroller och åtgärder vid fel

I regelverket finns krav på egenkontroll och snabb åtgärd vid fel. Kontroller av avfallsmottagningen ska ske så ofta som behövs så att det inte finns risk för spridning av skräp till omgivningen. Vid mottagningsanordningar ska det finnas kontaktuppgifter så att fel kan anmälas av användarna. I båtklubben ska det finnas rutiner för avhjälpande av fel och ansvariga personer ska vara utsedda.

Uppdaterade checklistor för egenkontroll kommer att presenteras under hösten 2023 och finnas tillgängliga via Svenska Båtunionens hemsida.

Uppföljning och anmälan om förändringar

Om båtklubben ändrar avfallsmottagningen till ett annat sätt än vad som anges i planen ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

Gemensamma mottagningsanordningar

Regelverket ger möjlighet för flera hamnverksamheten att dela på mottagningsanordningar, t.ex toatömningsstation eller mottagning av farligt avfall. I fall båtklubben delar mottagningsanordning med en annan hamnverksamhet bör skriftliga överenskommelser tecknas mellan parterna och hänvisas till avfallshanteringsplanen.

Sopsortering.

Kommunens process för godkännande

Regelverket anger att kommunen ska godkänna avfallshanteringsplanen. Båtklubben behöver skicka in avfallshanteringsplanen till kommunen på det sätt som kommunen föreslår, exempelvis via post eller e-post.

Efter att avfallshanteringsplanen är inskickad kan kommunen be om kompletterande uppgifter om den anser att avfallshanteringsplanen är ofullständig. När kommunen anser att båtklubbens avfallshanteringsplan är fullständig kommer kommunen att godkänna eller underkänna planen, troligtvis genom ett beslut. Ett kommunalt beslut kan alltid överklagas.

Hur ett kommunalt beslut kan överklagas ska alltid framgå i beslutstexten. Om beslutet inte överklagas inom tre veckor från att båtklubben mottagit beslutet, vinner det laga kraft. När beslutet vunnit laga kraft måste båtklubben följa detta.

Kommunen kommer att ta ut en avgift, både för eventuell e-postkorrespondens gällande komplettering och för själva beslutet om godkännande av avfallshanteringsplanen.

Kommunens godkännande av avfallshanteringsplanen gäller i fem år. Om båtklubbens avfallsmottagning ändras väsentligt inom fem år, behöver en reviderad plan skickas in för nytt godkännande. En reviderad avfallshanteringsplan måste också skickas in till kommunen minst tre månader innan föregående plan har löpt ut.

Tillsyn

Kommunen kommer att kunna kontrollera avfallshanteringsplanen och mottagningsanordningarna vid ordinarie tillsyn inom ramen för miljöbalken.

Sanktionsavgifter och viten

Enligt det nya regelverket kan sanktionsavgifter påföras båtklubben om denna saknar godkänd avfallshanteringsplan (15 000 kr) och/eller mottagningsanordning (40 000 kr). Kommunen har också möjlighet att utfärda förelägganden förenade med viten vid upprepade brister.

Enligt regelverkets övergångsbestämmelser får inga sanktionsavgifter påföras båtklubbar för överträdelser innan den 1 januari 2024.

Frågor och svar

Hur många båtar med toalett ombord ska finnas i hamnen för att tillgång till toalett-tömning ska finnas längs inseglingen till hamnen eller i hamnen?	Svar: Svenska Båtunionen anser att det inte finns behov av toatömningsstation om hamnen har färre än 25 båtar med toalett ombord.
Hur mycket får man ta betalt för toatömning?	Svar: Svenska Båtunionen anser att avgiften får vara så hög att den till största delen täcker drift och underhållskostnad, men inte leder till att båtägaren väljer att tömma sin toatank i havet. Prissättningen kan vara olika för medlemmar och gästbåtar.
Vi har redan en avfallshanteringsplan i båtklubben som kommunen har godkänt i samband med sin miljöinspektion. Behöver vi göra en ny plan nu?	Svar: Ja. Den tidigare planen skulle ni kunna visa upp vid förfrågan. I fortsättningen ska avfallshanteringsplanen vara godkänd av kommunen. I stort sett kommer sannolikt kraven för de nya planerna att överensstämma med de planer som redan finns i många klubbar.
Vi har aldrig haft någon miljöinspektion från kommunen i vår klubb. Måste vi i alla fall ta fram en avfallshanteringsplan?	Svar: Ja. Kravet gäller alla fritidsbåtshamnar – utom de som är undantagna. Till exempel de med färre än 25 båtplatser. (Se mer sid 4).
Vad händer om kommunen inte hinner godkänna vår avfallshanteringsplan innan årsskiftet?	Svar: I reglerna finns en möjlighet att döma ut sanktionsavgift/böter om det inte finns en plan från årsskiftet. Men om det är kommunen som inte hunnit med att hantera ert ärende så är det inte sannolikt att de kommer att kräva påföljd.
Kostar det något för båtklubben att få en avfallshanteringsplan godkänd av kommunen?	Svar: Ja. Kommunens arbete med godkännande ska vara självfinansierande. Kommunen kommer ta ut timtaxa för sitt arbete. Timtaxan varierar, men kan ligga på cirka 1 200 kronor. Räkna med att ett godkännande kan ta ett antal arbetstimmar, vilket innebär några tusenlappar för varje klubb.

Kan någon enskild person/funktion i klubbens styrelse drabbas av påföljder/böter om båtklubben inte har en godkänd avfallshanteringsplan till årsskiftet 2023/2024?	Svar: Nej. Eventuella påföljder drabbar båtklubben. Men sannolikt blir det diskussion med kommunen om de har invändningar eller synpunkter innan de kan godkänna klubbens plan.
Om vi i båtklubben är osäkra på hur vi ska göra med avfallshanteringsplanen och vill ha en dialog med kommunen, debiteras vi tid för det då?	Svar: Taxor för hanteringen bestämmer kommunen. Enklast är att fråga först så att ni inte åker på höga kostnader.
Vi har aldrig gjort en avfallshanteringsplan tidigare. Kan vi fråga någon om hjälp?	Svar: Ja. Ni kan till exempel ta kontakt med miljösamordnaren i ert båtförbund. Ni kan också ta kontakt med andra klubbar i närheten och fråga hur de har gjort. Svenska Båtunionen kommer också att komma med råd och anvisningar som kan vara till hjälp (till exempel detta dokument).
Vår klubb arrenderar marken av kommunen. Är det då kommunen eller båtklubben som är ansvarig för att ta fram avfallshanteringsplan?	Svar: Ansvaret att ta fram avfallshanteringsplan ligger på båtklubben och även att skicka den till kommunen för godkännande.
Finns det någon mall som klubbarna kan använda när vi gör avfallshanteringsplan?	Svar: Ja, det finns en mall hos Svenska Båtunionen. Se QR-kod sidan 7 eller textlänk: https://batunionen.se/miljo/batmiljo-for-batklubbar/mottagning-och-hantering-av-avfall-avfallshanteringsplan/
Vilken instans inom kommunen ska vi skicka avfallshanteringsplanen till för godkännande?	Svar: Vilken adress/avdelning inom kommunen som ska ta emot planen avgör kommunen. Sannolikt blir det till miljökontoret/miljöförvaltningen. Fråga gärna innan ni skickar in dokument så ni vet att det går till rätt adress.

Svenska Båtunionen

Svenska Båtunionen, af Pontins väg 6, 115 21 Stockholm

08-545 859 60 | batunionen.se